

збільшити територію в сучасних умовах правового регулювання, вважаємо що такі дії є дещо некоректними.

Перш за все це стосується форми акта, яким було проведено (перший варіант передбачав законопроект) збільшення території. Змінення статусу населених пунктів, організації управління територіями, здійснення повноважень органами державної влади мають відбуватися виключно у відповідності із законодавчим актом. По-друге, застосувавши земельне законодавство й законодавство про планування і забудову території залишається проблемним питання із перетворенням місцевого самоврядування у селищах, що приєдналися до міста, правовим статусом територіальної громади, місцевих рад, комунальних підприємств, установ та організацій та комунальною власністю в цілому. На нашу думку, законодавець повинен якнайшвидше розробити та прийняти закон про адміністративно-територіальний устрій, адже правозастосовча практика не повинна використовувати земельне законодавства для зміни територіальної організації влади і створення територіальної основи для організації самоврядування.

**Руденко А.В.,
НУ “Юридична академія України
імені Ярослава Мудрого”,
Кримський юридичний інститут,
к.ю.н., доцент кафедри адміністративно-правових
та кримінально-правових дисциплін**

ПРИНЦИП АКТИВНОЇ РОЛІ СУДУ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Принцип активної ролі суду є досить новим для вітчизняного судочинства. Проблема, пов'язана з нормативним закріпленням принципу активної ролі суду в адміністративному судочинстві, як однієї з передумов ефективного захисту прав громадян у процесі розгляду справи, полягає насамперед в тому, що наведений принцип не використовується в інших видах судочинства.

Принципи права та судочинства взагалі і принципи адміністративного судочинства зокрема неможливо розглядати без урахування їх загальної єдності, взаємопов'язаності. Вони тісно переплітаються та взаємодоповнюють, переходять один в один, деякі впливають один з одного. У своїй сукупності всі принципи повинні утворювати струнку систему основних засад, які не суперечать одна одній і після закріплення у чинному законодавстві оформлюються як явища правової реальності.

Одним з принципів, що відображає особливості

адміністративного судочинства є принцип активної ролі суду в процесі (офіційності дослідження та з'ясування обставин справи).

Кодекс адміністративного судочинства України перший серед процесуальних кодексів України, що містить положення, які дозволяють суду активно впливати на збір доказів заради встановлення об'єктивної істини по справі.

Так, відповідно до ст. 137 ЦПК України у випадках, коли у сторін та інших осіб, які беруть участь у справі, є складнощі в отриманні доказів, суд за їх клопотанням зобов'язаний витребувати такі докази. Клопотання про витребування доказів має бути подано до або під час попереднього судового засідання, а якщо попереднє судове засідання у справі не проводиться, - до початку розгляду справи по суті із долученням відомостей про неможливість отримання таких доказів особисто стороною або іншою особою, яка бере участь у справі. В порівнянні з адміністративним судочинством, це не лише значно звужує можливості особи в наданні доказів, але й зменшує вірогідність встановлення об'єктивної істини по справі. Суд позбавлений права запропонувати стороні надати докази, навіть у тих випадках, коли вони можуть бути необхідні для розгляду справи. Положення ч. 4 ст. 10 ЦПК України не можна розглядати як елемент активної поведінки суду, тому що дії суду головним чином пов'язані з роз'ясненням сторонам процесуальних моментів.

КПК України теж не містить норм, які б дозволяли суду приймати активну участь у збиранні доказів по справі.

На відміну від інших форм судочинства, в адміністративному судочинстві принцип активної ролі суду відіграє дуже важливу роль. Надання адміністративному суду активної ролі пояснюється публічним характером справ, що він розглядає.

Рішення по справі, прийняті адміністративним судом, в багатьох випадках торкаються широкого кола осіб, які не приймали участь у самому судовому процесі. Захист прав цих суб'єктів є обов'язком адміністративного суду. Не всі особи, чиї права були порушені прийнятим нормативно-правовим актом (особливо коли мова йде про акти центральних органів влади) можуть прийняти участь у судовому розгляді, але їх права і свободи безсумнівно теж потребують захисту.

Крім того, неможливо повністю покладатися на здатність сторін (особливо заявника-громадянина) довести свою правоту. Звідси повне з'ясування усіх обставин справи судом як за клопотаннями сторін, так і з власної ініціативи, виходячи з публічного характеру адміністративної справи, стає обов'язком адміністративного суду (ч. 4 ст. 11 КАСУ).

Протилежною наведеної думці є міркування деяких сучасних

авторів про те, що суд повинен акцентувати свою увагу не на цілі доказування, а на дотриманні процесуальної форми процесу доказування. На їх думку, роль суду зводиться до дотримання процедури досягнення певних результатів розгляду справи, а не до встановлення об'єктивної істини, і лише так суд стає істинно незалежним та неупередженим при ухваленні рішення по справі. В адміністративному судочинстві суду повинні бути надані найширші повноваження для активного впливу на хід процесу та встановлення об'єктивної істини по справі. Це пов'язано з різними можливостями громадянина та державного органу щодо надання доказів по справі й підтримання своєї точки зору, публічним характером рішень суду, котрі можуть вплинути на права та інтереси широкого кола осіб. Дуже часто більшість доказів по справі як раз і знаходиться у відповідача.

Відповідно до ст. 11 Кодексу адміністративного судочинства України суд повинен запропонувати особам, які беруть участь у справі, надати докази або з власної ініціативи витребувати докази, яких на думку суду не вистачає. В той же час суд не зобов'язаний підмінити собою осіб, що беруть участь у справі. Він може надати допомогу у збиранні окремих доказів, на які посилається сторона чи витребувати матеріали, що не були використані сторонами при обґрунтуванні своєї точки зору. Якщо суд запропонував стороні надати докази, що обґрунтовують її позицію по справі чи підтверджують обставини, на які посилається сторона, а вона ігнорує таку пропозицію суду, то суд вирішує справу на підставі тих матеріалів, що були надані по справі (ч. 6 ст. 71 КАСУ). Активна роль суду в жодному разі не повинна звужувати змагальність сторін.

Сутність принципу офіційності або об'єктивного дослідження всіх обставин адміністративної справи з боку суду полягає в тому, що адміністративний суд може за власною ініціативою залучити до провадження, дослідити та встановити правдивість всіх важливих для прийняття ним рішення фактичних обставин справи (ч. 5 ст. 71 КАСУ).

Принцип офіційності (об'єктивного дослідження всіх обставин справи) спрямований на порядок дослідження та оцінки фактичних обставин справи, включаючи результати отриманих судом доказів у фактичному їх розумінні.

Ще одним з чинників, який потребує від адміністративного суду зайняття активної позиції у процесі збирання доказів, є поступове скорочення строків розгляду адміністративних справ. Зволікання сторін з реалізацією своїх прав із збирання доказів може призвести до ситуації, коли суд буде повинен приймати рішення на основі доказів, що не містять всієї необхідної інформації по справі.

Принцип активної ролі суду є вкрай важливим для адміністративного судочинства. Він дозволяє адміністративному суду не бути залежним від позиції сторін щодо позову, який заявлено. Це дозволяє захистити інтереси не лише громадянина, який не має необхідного досвіду задля ефективного захисту своєї позиції, але й інтереси держави, коли відповідач нехтує своїми обов'язками щодо доказування законності своєї позиції. В той же час суд наділений процесуальними механізмами захисту від зловживань з боку сторін обов'язком суду щодо встановлення об'єктивної істини.

**Заць О.М.,
Луганський державний університет
внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка,
к.ю.н., ст. викладач кафедри економічної безпеки**

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІНВЕСТИЦІЙНО-СТРАХОВИХ ПРАВОВІДНОСИН В УКРАЇНІ

Страхові відносини як різновид суспільних відносин врегульовані правовими нормами, тож набувають форми страхових правовідносин. Що стосується характеристики страхових правовідносин, то вона є досить складною тому, що страхове право носить комплексний характер, через що страхові правовідносини представлені досить різномірними та істотно відмінними один від одного видами правовідносин: цивільно-правовими, фінансовими та адміністративно-правовими.

Характеризуючи відносини страховок в сукупності, можна виділити наступні ознаки цих відносин:

1) виникають в результаті правового регулювання державою суспільних відносин в процесі організації страхової діяльності та її здійснення суб'єктами страхового права;

2) страхові правовідносини – двосторонній юридичний зв'язок між суб'єктами, що здійснюють страхову діяльність або які сприяють її організації в тій формі, яка представляється державі найефективнішою і суспільно корисною;

3) страхові правовідносини – це вольові суспільні відносини. Вольовий момент страхових правовідносин виражається в тому, що держава за допомогою норм страхового законодавства виражає свою волю з приводу того, як повинна здійснюватися страхова діяльність, визначаючи за допомогою правових норм поведінку суб'єктів страхових правовідносин, а самі суб'єкти цих правовідносин в межах передбачених законодавством, реалізують власні вольові установки.

4) страхові правовідносини – прояв в конкретній ситуації тієї